

Sporditurvalisuse tagamine

Ilona Kivisik

05.11.2022

1

Kokkulepped

Seminar kestab 1,5 h, ilma vaheajata. Kui Sul on vaja varem lahkuda – anna sellest kohe teada.

- Üksteisele ütleme Sina;
- Võtame aruteludest/grupitöödest aktiivselt osa;
- Räägime kordamööda, austades üksteist;
- Mobiiltelefonide osas kehtib sama reegel, mis teatris.

2

Teema aktuaalsus

- Paljastus Eesti noortesporti pahupoole: laste peale maiad treenerid (Getulio Aurelio Fredo ja Mia Belle Trisna juhtum)
- Sildarude peredraama, mille tõttu kannatab ka laste sportlik karjäär
- Vehklemistreener Helen Nelis-Naukas ja Katrina Lehis läksid pöördumatult tülli
- Kas tuntud judo- ja sumotreener Riho Rannikmaa väärkohtles lapsi?
- Väärkohtlemine? Maratonile 6-aastase lapse kaasa võtnud vanemad mattusid kriitikalaviini alla
- Maadlustreener rääkis alaealisele, et nad on universumi poolt kokku loodud
- Endine FC Elva jalgpallitreener Marek Naaris saatis aastaid tagasi 14-aastastele tüdrukutele peeniseplite
- JNE

3

Turvaline spordikeskkond

- Positiivsed suhted
- Keskkond (sh inventar)

Tähendab sellist sportlikku keskkonda, mida iseloomustavad lugupidamine, õiglus ja igasuguse tahtliku vägivalva puudumine sportlase suhtes

4

Laste turvalisus

Õigus:

- elule, tervisele ja arengule
- olla kaitstud igasuguse vägivalva ja väärkohtlemise eest
- rääkida kaasa teda mõjutavates küsimustes, koolis, **trennis** ja laiemalt ühiskonnas

Lapse heaolu on lapse arengut toetav seisund, milles lapse füüsilised, tervislikud, psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, kognitiivsed, hariduslikud ja majanduslikud vajadused on rahuldatud.

Lapse parim huvi – olukord, kus lapse kõik õigused on tagatud võimalikult suurel määral ning need seatakse esikohale.

5

6

Väärkohtlemise liigid/Grupitöö

Kirjuta välja tegevused, mis on seotud Sinu grupi teemaga. Too näide (reaalne v hüpoteetiline) – kuidas lahendate juhtumi?

- Vaimne väärkohtlemine (mitte kontaktne)
- Füüsiline väärkohtlemine (kontaktne + vaimne vk)
- Seksuaalne väärkohtlemine, sh ahistamine
- Hädasolev laps
- Lapse abitusse seisundisse jätmine
- Hoolitusse jätmine (LasteKS §24)

7

Mõisted

hädas olev laps - on laps, kes on oma elu või tervist ohustavas olukorras, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute elu või tervist (LasteKS § 30). Kohustus hädaohus olevast lapsest teatada hädaabinumbri 112 on kõigil isikutel, kellel on olemas teave hädaohus olevast lapsest (LasteKS § 31).

abivajav laps on laps, kelle heaolu on ohustatud või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hoolitusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu (LasteKS § 26).

hoolitusse jätmine on lapsevanema, hoolidaja jt (sh treeneri) kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel, mis võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist. Lapse ohutuse tagamata jätmine, sh arvestades lapse sõltuvust täiskasvanust, on näiteks sportlase toidu või joogita jätmine, ebaipisav puhkus ja taastumine, füüsiliselt turvalise treeningukeskkonna mittepakumine, arenguliselt või kehaliste võimete mõttes ebasobivate treeningumeetodite kasutamine, ületreening ja ülekoormusvigasuste väitmata jätmine, ignoreerimine ning tähelepanust ja tagasisidest ilmajätmine jne. Hoolitusse jätmiseks loetakse veel kohasest arstistabist keeldumist ja spordi turvavarustuse mitterakendamist treeningul või võistlusel.

8

Vaimne väärkohtlemine

... tekitatakse pingeseisund, mis võib põhjustada lapse emotsionaalsele arengule raskeid või pöördumatuid kahjustusi.

Spordis: pidev kritiseerimine, sarkasmi kasutamine ja ironiseerimine sportlase suunal või tagasisidest ilmajätmine, söimamine, alandamine, mahategemine, mõnitamine, sportlase ignoreerimine ja tõrjumine, liigse surve avaldamine, ahistamine.

9

Füüsiline väärkohtlemine

...on tahtlik füüsilise jõu kasutamine, mis võib põhjustada lapsele kergemaid, raskemaid või eluohtlikke füüsilisi ja psühholoogilisi kahjustusi.

Spordis: treeningtsükli intensiivsus ületab lapse kehalist võimekust, võistlema suunamine või võistlemise toetamine, hoolimata vigastusest treener sunnib tegema harjutusi v tarvitava keelatud aineid, hoolimata ohust tervisele

10

Seksuaalne väärkohtlemine

... on lapse kaasamine igasugusesse seksuaalsesse tegevusse, millega ta ei ole nõus või mille sisust ta ei saa aru ning mille paneb toime täiskasvanu või teine laps, kes on vanuse või arengutaseme poolest vastutus-, usaldus- või võimusuhetes kannatanuga

Seksuaalse enesemääramise vanusepiir on 16 aastat

11

Ohukohad spordis

- Emotsionaalsed välja ütlemised
- Füüsiline kontakt (treeneri ja treenitava vahel)
- Autoritaarsed suhted treeneri ja treenitava vahel/lapse täiskasvanu vahel
- Ühised riietusruumid- ja duširuumid
- Ühise transpordi kasutamine
- Laagrid/võistlused

12

Lastel on raske rääkida

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

13

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

14

Väärkohtlemise märgid

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

15

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

Väärkohtlemise märgid

- Keskendumisvõime alanemine
- Unehäired (pidev väsimus)
- Ärevus, depressioon, stress
- Madal või liigne enesekindlus
- Kehvad sooritused võistlustel
- Negatiivsed suhted, usaldustunde vähendamine
- Probleemid lähi suhetes (kodus ja trennis)
- Spordist loobumine
- Süü- ning häbitunne

16

Kuidas last aidata ja mida öelda

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

- Võta aeg teda kuulata
- Julgusta teda juhtunust rääkima oma sõnadega
- Kuula tähelepanelikult ja kiida teda loo rääkimise eest
- Ütle lapsele, et ta pole juhtunud süüdi
- Usu last. (väärkohtleja võib olla talle tuttav inimene, pereliige, naaber või sõber). Ta vo ei teagi, et on ohver
- Anna talle teada, et ära rääkimine ei too kaasa kiusamist vm sedalaadi väärkohtlemist

17

EADSE Eesti Antidopingu ja Sporditeatika Sihtasutus

Ennetus

- Kuidas tagada turvaline spordikeskkond?
- Mida tuleb selleks teha?
- Kes peaks sellega tegelema?

18

Rollid sporditurvalisuse tagamisel

Spordialaliit/spordiklubi/spordikool

- Kehtestab käitumisjuhised (reeglid, kodukord vm), sh juhtumite käsitlemise kord ja distsiplinaarmenetluse kord;
- Tutvustab juhiseid personalile, sh treeneritele (allkiri, töölepingu/ametijuhendi osa);
- Avalikustab juhised kodulehel.

Treener:

- Tutvustab töandja poolt koostatud juhiseid iga hooaja alguses treenitavatele ja lastevanematele (allkiri, teenuslepingu osa jms)

Treenitav koos lapsevanemaga

- Järgib kehtestatud juhiseid ja annab tagasisidet

19

EADSE näidisjuhendi sisukord

1. Üldsätted
2. Treeneri ja töötaja käitumine
3. Treenitava käitumine
4. Lapsevanema käitumine
5. Käitumine kahtluse või teavituse korral
6. Distsiplinaarmenetlus
7. Lõppsätted

20

Turvalisust tagavad käitumisreeglid

1. Eetiline käitumine (flirt, eraelu, mittevajalik kontakt, üksühele kohtumised, sõidutamised jne);
2. Lugupidav käitumine (kõne, teise alandamine, ähvardamine, rassistlik/diskrimineeriv kõnestiil);
3. Sooopõhine käitumine;
4. Seksuaalse alatooniga naljad, ahistamine (sh mitmetähenduslikud naljad v märkused seksuaalse orientatsiooni kohta, postitused jne);
5. Uimastivaba keskkond;

21

Karistused

- Suuline või kirjalik hoiatus (TLS mõistes);
- Rahatrahv;
- Treeningul osalemise või juhendamise keeld määratud ajaks;
- Töölepingu/teenuslepingu lõpetamine.

22

Käitumine kahtluse või teavituse korral

1. Kõiki teateid, vihjeid ja kahtlustusi peab võtma äärmiselt tõsiselt ja nendele tuleb reageerida ning neid tuleks käsitleda kiireloomulistena.
2. Kui kannatanu teavitab juhtumist treenerit või spordiklubi/spordialaliidu töötajat, on nad kohustatud edastama selle info tegevjuhile.
3. Kui kannatanu on täisealine ja ta on teavitanud juhtumist spordiklubi/spordialaliitu, tuleks julgustada teda seksuaalse väärkohtlemise või muu vägivald juhul pöörduma politseisse.
4. Kui kannatanu on alaealine, tuleb esmalt veenduda:
 - 1) kas alaealise kannatanu lapsevanemad on juhtumist teadlikud või mitte;
 - 2) kas kannatanu on nõus, et lapsevanemad saaksid sellest teada (või ta mingil põhjusel seda ei soovi).

23

Käitumine kahtluse või teavituse korral

5. Kui on kahtlus, et väärkohteja on lapsevanem, tuleb spordiklubi/spordialaliidul aidata last ja pöörduda juhtumise loomust lähtuvalt kas kohaliku omavalitsusse, lasteabisse või politseisse.
6. Kui on alust arvata, et kannatanuks on treener või töötaja, tuleb sellest teavitada juhtkonda.
7. Kui on kahtlus, et juhtumi puhul võib, aga ei pruugi tegu olla kuri- või väärteoga, tuleb pöörduda politseisse ja küsida nõu.
8. Seksuaalselt väärkoheldud või selle kahtlusega laste abistamiseks asuvad Lastemajad tegutsevad Tallinnas, Tartus ja Jõhvis. Teenus on kättesaadav kõikidele abi vajavatele lastele Eestis. Lastemaja poole võib pöörduda ka nii tavakodanik kui spetsialist telefonil 5854 5494 või kirjutades info@lastemaja.ee. Nõu saab samuti lasteabi telefonil 116 111, mis on 24/7 kättesaadav eesti, vene ja inglise keeles.

24

Lisainfo:

- EADSE spordipersonali [käitumisjuhend](#) laste ja noorte väärkohtlemise ennetamiseks ning juhtumite lahendamiseks
- [EN Lanzarote konventsioon](#)
- [Lapse õiguste konventsioon](#)
- [Lastekaitseseadus](#)
- [Vägivaldaennetuse kokkulepe 2021-2025](#)
- [Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse \(Õiguskantsleri kantselei, 2021\)](#)
- [Hea juhtimise tava \(2017\)](#)
- [Treenereite eetikakoodeks \(2019\)](#)

25

Kontakt

Ilona Kivisik
 + 372 56227405
ilona.kivisik@eadse.ee
www.eadse.ee

26

“Sinu õigus on olla nähtud, kuulud ja mõistetud”

Doris Kareva

27